

Szrbobrán, Budiszava, bon voyage!*

Mikor Újvidék határán az autóbusz ablakából megpillantom a jó utat kívánó, ékes francia nyelvű üdvözlőtáblát, egy röpké percig azt hiszem, a szenegáli gyarmati hadsereg hazatérésének, meg a szuronyaik árnyékában végrehajtott trianoni területablásnak az öröme idehelyezett ásatag rekvizitumot pingálták át, amely eddig tán az árok menti gazban rozsdásodott csendesen több mint nyolcvan esztendeig. Tekintve, hogy nagyobb csoport frankofón turista azóta sem járt ezen a vidéken. Ehhez képest kifejezetten erőteljes a városi igazgatás markáns franciabarátsága – kár, hogy a többiekről megfeledkeztek. No, nem az angolokat siratom én, bár ellenük sem lenne kifogásom, hanem a magyarokat és – a szerbeket. Merthogy nekik sem kívánnak jó utat. Gondolják, ők úgyis maradnak. A magyarok közül meg aki akart, az már elment, a többi pedig ilyen ütemben néhány évtized alatt majdcsak beolvad, vagy kipusztul erről a vidékről. Hiszen a szerb állam autonómiát sem Ágoston András két szemére, sem Kasza József bajuszára nem fog adni, a magyar állam viszont a balkáni tőkeexportban érdekelt magyarországi multik gazdasági érdekeinek megfelelően itt is a képmutatón pragmatizmusra átkeresztelt megaluvást fogja választani mint „össz nemzetit” stratégiát.

De térjünk vissza Újvidékre. Noha itt voltak, és részben még mindig itt vannak a magyarság csúcsintémenyei, a kisebbségeket a város hivatalosságai sohasem szerették. Nem volt ez multietnikus paradicsom sosem, még a hatvanas években sem, legföljebb Végel László szép, nosztalgikus kisesszéiben, de annál inkább volt olvasztótégely, és jobbik esetben tisztítótűz, hogy az a néhány kevés, aki megedződött benne, idő múltával világosabban lásson.

S mert Novi Sadon (gyáva megszokásból az újvidéki magyarok, de hosszú ideig az észak-bácskaiak is így hívták) nem szerették a kisebbségeket, itt 1945 óta senki sem látott kétnyelvű utcatáblát, és a város magyar nevét is hiába kereste az utak (és a nemzetiségi kirakatpolitika) mentén gyanútanul báméskodó anyaországi vagy

határon túli magyar. Novi Sad máig Novi Sad maradt. Ahogyan Srbobran Srbobran, azaz Szrbobrán.

Bájos a szrbobráni községi elnök okfejtése, amikor Szent Tamást az állami megbízatásból hóhétkodó Arkan maffiózóval (nyugodjon békében!) veti össze. Ne tudom, gospodin Gajin hány hektó tömjénfüstöt szívott be a kívül csodálatosan szép, belül az ortodoxia bizánci hagyományaihoz méltóan pazar szenttamási templomban, de annyi bizonyos, hogy amikor Krisztus feltámadásáról szólt a májusi evangélium, ő lehetett az énekes Vazul, akinek füleit valaki ólommal tömködté be, vagy azóta uralkodott el rajta a politikusok alattomos fertőző betegsége, az amnézia. Máskülönb nyilván tudná, hogy Szent Tamás (a középkori magyar településnek és templomának névadója) nem valamiféle 48-as köztívész Perczel Móricz táborából – noha akkor is megilletné a kései tisztelet, s nem tőrne semmiféle analógiát a szerb állami gengszterfőnökkel – , hanem a tizenkét tanítvány egyike, aki csak akkor hitte el, hogy Krisztus feltámadt, miután megtapintotta sebeit.

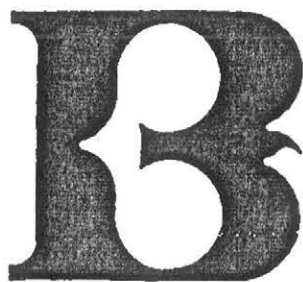
Szép, tanulságos bibliai alaptörténet, nekünk, kételkedő, de a fajtánk feltámadásban makacsul hinni akaró magyaroknak különösen. Itt az ideje, hogy végigtapogassuk a sebeit. Itt az ideje, hogy leszámoljunk saját kishitűségünkkel, de a saját ostobaságainkkal is. A jogainkért vívott küzdelemhez hozzá kell tartozzon a neveinkhez, földrajzi neveinkhez való kitaró ragaszkodás is. Abban már évek óta hallgatólagos konszenzus van a vajdasági magyarok között, hogy semmi szín alatt sem fogadhatjuk el a cuius regio, eius nomen (akié a terület, azé az elnevezés) asszimilációserkentő álláspontját. A megoldás mikéntjét tekintve azonban sok még a tétovázás, a következtelenség, mert sajnos jórészt tisztázatlanok az alapelvek. Lényegében ez mondható el a Magyar Nemzeti Tanács azon határozatáról is, amely a vajdasági magyar helységnevek meghatározásának tárgyában keletkezett. A határozat ott bátor, ahol nem kell (például középkori, mára archaikusnak tekinthető formát

erőltet a XIX. századi magyar név helyett is), máskor viszont figyelmen kívül hagyja a trianoni békediktátumig használt hivatalos magyar változatot, nyilvánvalóan kisztílt politikai spekulációból, ami röviden ebben a költői kérdésben foglalható össze: „Jaj, mit fognak mondani a szerbek?” Semmi kétség, így járt pórul a Nemzeti Tanács bölcseinek 8/2003. számú „protokolluma” miatt az a két dél-bácskai település is, amelynek előtagjában a Tisza szerepel. Mármost a Tisza családnév. A mai napság Bački Jaraknak nevezett, Temerinhez tartozó egykor német, ma telepés szerb mezővároska hivatalos magyar neve 1904-től egészen az 1922 májusában kihirdetett szerb-horvát-szlovén állami rendeletig Tiszaistvánfalva volt. A Budisava hallatán magyar érzékszervek számára nem is csak képletes politikai büzt és disszonáns hangokat árasztó mai név gazdája eredetileg pedig XIX. századi megalapításától kezdve büszkén viselte a liberális magyar miniszterelnök nevét: Tiszakálmánfalva. A Nemzeti Tanács

mindkét esetben pragmatikusnak, (vagyis gyávának) mutatkozott. Ettől persze Járeknak még nem fáj a feje, hiszen lényegében nincs közvetlenül érintett magyar lakossága, Kálmánfalvára nézve viszont a javasolt megoldás – vagyis a szerb változat kínálta status quo – megalázó, már a szerb név efemer magyar jelentése folytán is. Megalázó még akkor is, ha ma már a középkorú és fiatal falubeliek így használják. Hát hogyné tennék, ha lépten-nyomon ezt hallják tévéből, rádióból, ha évtizedek óta ezt olvassák helyi közösségük névtábláján, de még az egyetlen magyar napilapban, a Magyar Szóban is. S mindez nem elég: immár a szégyent a Magyar Nemzeti Tanács is szentesíti, „legitimálja”, mert azt hiszi magáról, hogy legitim, ergo: budi szava.

Ehhez képest a szrbobránozás csak egy nacionalista községi elnök szemtelen, múltékony keckeckedése. Emez viszont igazi botrány: a saját gyalázatunk.

...Bon voyage!

* Megjelent a Vajdaság Ma című internetes újságban